

Handläggare: Git Skog
Telefon: +46 8-508 36 217

Till
Äldrenämnden
19 februari 2013

Redovisning av projektet Brandsäkerhet hos äldre i Stockholms stad

Förvaltningens förslag till beslut

Äldrenämnden beslutar att godkänna redovisningen av projektet Brandsäkerhet hos äldre i Stockholms stad och att ärendet läggs till handlingarna.

Eva Frunk Lind
Direktör

AnnMarie Ståhl
Avdelningschef

Sammanfattning

Äldrenämnden gav i februari 2011 äldreförvaltningen i uppdrag att ta fram tydliga rekommendationer till ökad brandprevention och utveckla vissa insatser i samverkan med Storstockholms Brandförsvaret (SSBF). En delredovisning (DNR 0704-98/2012) av projektet har i mars 2012 anmälts till äldrenämnden. Projektet har av Hjälpmedelsinstitutet, Teknik för äldre, beviljats 200 000 kr i utvecklingsstöd.

Syftet med projektet är att medvetandegöra strategiska grupper och personer inom äldreomsorgen samt närstående om äldres utsatthet vid bostadsbränder. Projektets mål är att antalet bostadsbränder och dödsbränder hos äldre ska minska och att medvetenheten om brandrisk hos äldre och tekniska lösningar ska öka hos personalen inom äldreomsorgen. Projektet har identifierat strategiskt viktiga personer och grupper för att ge dem information och/eller utbildning om hur brandsäkerheten kan öka hos äldre.

Samarbetet med SSBF kommer att fortgå under 2013. Visionen är att arbetet med att öka brandsäkerheten för äldre ska medföra att antalet bränder minskar och att

medarbetare inom äldreomsorgen får ökad medvetenhet om riskerna kring bränder hos äldre.

Arbetsmetoden som har tillämpats i projektet är också applicerbar på andra sårbara grupper, exempelvis personer med funktionsnedsättning och personer med missbruksproblem.

Bakgrund

Varje år inträffar i Sverige mellan 25 000 - 40 000 brandincidenter.¹ Av dessa leder drygt 6 000 till någon form av insatser från räddningstjänsten. Av dessa bränder är personer i åldersgruppen 65 år och äldre överrepresenterade. Den vanligaste brandorsaken till bostadsbränder är att branden uppkommer i anslutning till spisen, som ofta handlar om torrkokning eller att spisen omedvetet satts på.

Nio av tio dödsbränder sker i bostäder och årligen omkommer cirka 110-130 personer i bostadsbränder. Rökning är den vanligaste dödsorsaken.² Om inget radikalt görs för att bryta trenden kommer antalet dödsbränder att öka med drygt en tredjedel till år 2050.

Idag väljer fler äldre att bo kvar i ordinärt boende trots hög ålder och ett omfattande omsorgsbehov. Det innebär att kommunen måste anpassa stöd- och hjälpinsatser utifrån den enskilda personens behov och brandsäkerheten behöver utformas efter den enskildes förutsättningar.

Dagens bostäder är utformade så att boende trots hög ålder förväntas klara av en mindre brand och att själva kunna sätta sig i säkerhet. Men förutsättningarna för att agera i en sådan situation är med största sannolikhet inte den samma för en äldre person.

Under 2010 startade Storstockholms brandförsvaret en dokumentation av bostadsbränder i tio kommuner, Lärandet från bostadsbränder. Av statistiken framkom bland annat att det hos äldre, i princip inte förekommer några brandsäkerhets-hjälpmiddel, förutom ordinära brandvarnare i vissa fall.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har på regeringens uppdrag under 2010 tagit fram en nationell strategi för att stärka brandskyddet hos den enskilde. Fyra strategiska åtgärder för hur brandskyddet för den enskilde ska stärkas

¹ Statistik framtagen av Anders Bergkvist Brandskyddsföreningen

² Statistik från Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap, MSB

har presenterats. MSB pekar ut följande områden; 1) kunskap och kommunikation, 2) tekniska lösningar, 3) lokal samverkan och 4) utvärdering och forskning. I strategin lyfts också äldre fram som en prioriterad målgrupp. Samverkansprojektet mellan äldreförvaltningen och Storstockholms brandförsvaret går i linje med alla dessa fyra strategiska områden.

Ett av äldrenämnden prioriterade områden är att arbeta med frågor som ökar stadens trygghet och att möjliggöra ett värdigt liv för alla äldre. Med vetskap om att äldre är en särskilt utsatt grupp då det gäller bostadsbränder, gav äldrenämnden i februari 2011 äldreförvaltningen i uppdrag att ta fram tydliga rekommendationer till rutiner för ökad brandprevention och utveckla vissa insatser i samverkan med Storstockholms brandförsvaret. En delredovisning (DNR 0704-98/2012) av projektet har i mars 2012 anmälts till äldrenämnden.

Projektet har av Hjälpmedelsinstitutet, Teknik för äldre, beviljats 200 000 kr i utvecklingsstöd.

Ärendet

Projektet startade 2011 och från våren 2012 med ny projektledning. En representant från äldreförvaltningen (ÄF) och en från Storstockholms brandförsvaret (SSBF).

Syfte och mål

Syftet med projektet, brandsäkerhet hos äldre i Stockholms stad, är att medvetandegöra strategiska grupper och personer inom äldreomsorgen samt närstående om äldres utsatthet vid bostadsbränder.

Projektets mål är att antalet bostadsbränder och dödsbränder hos äldre ska minska och att medvetenheten om brandrisk hos äldre och tekniska lösningar ska öka hos personalen inom äldreomsorgen.

Metod

Projektet har identifierat strategiskt viktiga personer och grupper för att ge dem information och/eller utbildning om hur brandsäkerheten kan öka hos äldre.

Informationsmaterial

Under projektet har informationsmaterial om ökad brandsäkerhet i form av en broschyr som vänder sig till äldre tagits fram. Broschyren ska spridas till äldre både med och utan insatser från äldreomsorgen i syfte att öka medvetenheten om

risker med bränder i bostaden och hur brandsäkerheten kan öka i det egna hemmet.

Verktyg till personalen inom äldreomsorgen

Verktyg; checklista och handbok, som vänder sig till personalen har tagits fram i syfte att de ska kunna identifiera riskpersoner de möter i vardagen och få ökad kunskap om hur brandsäkerheten hos äldre kan öka.

Äldre Direkt

Rutiner som utvecklats under projektets gång är att SSBF rapporterar incidenter där det varit en äldre person involverad till Äldre Direkt. Äldre Direkt kontaktar i sin tur beställarenheten på den stadsdelsförvaltning där incidenten inträffat. En biståndshandläggare tar kontakt med den enskilde för att höra sig för om denne är i behov av stöd och hjälpinsatser från kommunen. Det kan också röra sig om tekniska hjälpmedel.

Stockholms Trygghetsjour

Larmtekniker från Stockholms Trygghetsjour kontrollerar brandvarna hemma hos den enskilde vid installation av trygghetslarm. Vid behov byter teknikern batteri.

Ideella organisationer

Ideella organisationer som beviljats verksamhetsbidrag av äldrenämnden har bjudits in till ett seminarium gällande information om brandsäkerhet för äldre.

Information – Biståndshandläggare

Biståndshandläggare och deras chefer har besökts och information om brandprevention för äldre har getts på plats.

Utbildning – hemtjänstpersonal

I Stockholms stad finns idag 142 privata hemtjänstföretag och 30 kommunala utförare. Som ett led i arbetet att minska antalet bränder hos äldre har samtliga utförare, oavsett regiform, erbjudits en halv dags utbildning om brandprevention för äldre. Fjorton utbildningstillfällen genomfördes och till de två sista bjöds även samtliga anhörigkonsulenter, vaktmästarservice och personer som arbetar med uppsökande verksamhet in samt några larmtekniker från Stockholms stads Trygghetsjour.

Totalt genomgick 326 personer utbildningen. Projektets målsättning var att nå minst två omvårdnadspersonal och chefen från varje företag. Det skulle samman-

lagt innebära minst 516 personer. Samtlig personal som genomgått utbildningen har fått ett testhorn³ med sig hem som ett utbildningsbevis.

Dokumentation - Sociala systemet

Utföraren ska tillsammans med den enskilde och/eller dennes närstående upprätta en genomförandeplan där det framgår på vilket sätt och när de beslutade insatserna ska genomföras. Dokumentationen gällande genomförandeplanen görs i stadens sociala system, ParaSoL. Utförarna ska numer också dokumentera att den enskilde fått information om brandprevention.

Anhörigdag i stadshuset

Den 13 oktober ägde den årliga anhörigdagen i Stadshuset rum. Projektledningen var där och informerade allmänheten om hur och var och en kan bidra till att öka brandsäkerheten i den egna bostaden och hemma hos närstående. Projektledningen höll också ett seminarium om ökad brandsäkerhet.

Förfrågningsunderlag – hemtjänst

I förfrågningsunderlag hemtjänst har följande skrivning tillkommit:

Staden ser gärna att utföraren arbetar förebyggande för att undvika bostadsbränder. Staden har tillsammans med Storstockholms brandförsvaret tagit fram rekommendationer och rutiner för ökad brandprevention. Materialet består av en handbok och en checklista som kan användas som stöd då personalen ska informera den enskilde om risker och vilka åtgärder som kan vidtas för att undvika bostadsbränder.

Rökdetektorer kopplade till trygghetslarm

Ett arbete har inletts för att undersöka möjligheten att koppla rökdetektorer till trygghetslarm. Rent tekniskt finns denna möjlighet men ytterligare information måste tas fram vad gäller kostnader och rutiner.

Portabla sprinklers

En inledande undersökning har också påbörjats vad gällande portabla sprinklers, som skulle kunna vara ett hjälpmedel för vissa riskpersoner. Här behövs ytterligare utredning vad gäller kostnader, ansvar och rutiner.

Nätverk

³ Testhornet är framtaget av Infoprodukter och är ett kombinerat skohorn och ett testhorn för brandvarnare.

För informationsutbyte har en samverkan med Nacka kommun och Södertörns brandförsvaret inletts.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom äldreförvaltningen i samverkan med Storstockholms brandförsvaret. Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet den 12 februari 2013.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Samarbetet med SSBF kommer att fortgå under 2013, om än inte i projektform. Nedan anges några områden som planeras att arbeta vidare med.

Äldre Direkt

Under januari till och med november 2012 rapporterades arton incidenter till Äldre Direkt. Eftersom antalet inrapporterade incidenter verkar låg kan resultatet tyda på att rutinen inte nått ut till berörda i önskad omfattning. Det kan också tyda på ottydlighet vad gäller kriterier när en anmälan ska göras.

Tanken med att inrapportera incidenter där äldre varit involverade är god, men ytterligare arbete med att förtydliga och implementera rutinen behövs.

Rutinen skulle också med fördel kunna användas av både polis och ambulans när de i tjänsten upptäcker äldre som är i behov av insatser från kommunens äldreomsorg.

Ideella organisationer

När det gäller brandförebyggande åtgärder till personer med olika etniska bakgrunder är det viktigt att kunna ge informationen till dessa på ett för dem begripligt sätt. Ytterligare seminarium gällande brandförebyggande åtgärder för äldre planeras.

Biståndshandläggare – Biståndsbedömning

Vid bedömning av den enskildes behov ska biståndshandläggaren se till hela människan. Stadens riktlinjer för handläggning bör därför kompletteras med en skrivning gällande brandsäkerhet. Syftet är att den enskilde ska kunna känna sig trygg och säker i sin bostad. Biståndshandläggarna kan använda checklistan som hjälp vid bedömning av den enskildes behov.

Utbildning – Hemtjänstpersonal

Antalet omvårdnadspersonal och chefer som deltog i utbildningen understeg förväntat resultat. En av orsakerna kan vara att utbildningen inte prioriterats av ansvariga chefer. En annan orsak kan vara utbildningslokalens⁴ läge som kanske legat långt bort för en del.

Planering har påbörjats för att kunna genomföra ytterligare utbildningstillfällen till hösten.

Förfrågningsunderlag – Hemtjänst

För att befästa vikten av att arbetet med brandskyddsfrågor genomförs av utförare inom hemtjänst bör skrivningen i förfrågningsunderlaget vara formulerat som ett ”ska krav”. Exempelvis att anställda inom hemtjänst ska ha grundläggande kompetens vad gäller brandförebyggande åtgärder. Det ligger då på ledningen att se till att samtlig personal får denna kompetens. Samma krav bör ställas på kommunala hemtjänstutförare. Ett interaktivt utbildningsprogram skulle underlätta genomförandet av nämnda förslag.

Interaktivt utbildningsmaterial

Att ta fram ett interaktivt utbildningsmaterial gällande brandsäkerhet anpassat till Stockholm stads lokala förutsättningar är ett viktigt utvecklingsområde. Ett interaktivt utbildningsmaterial skulle möjliggöra att samtlig personal inom äldreomsorgens verksamheter skulle ha tillgång till ett utbildningsprogram som de kan genomgå när det passar verksamheten. Ett interaktivt utbildningsmaterial skulle också bidra till att kunskapen om brandförebyggande åtgärder bevaras hos personalen.

Rökdetektorer kopplade till trygghetslarm

Arbetet med att ta fram ytterligare information vad gäller kostnader och rutiner för att koppla rökdetektorer till trygghetslarm planeras fortsätta.

Portabla sprinklers

Arbetet med att utreda kostnader, ansvar och rutiner för portabla sprinklers planeras fortsätta.

Kontaktpersoner gällande brandsäkerhet

Under projektets gång har det framkommit att det vore bra om respektive stadsdelsförvaltning och SSBF lokala distrikt utser en kontaktperson för att bygga upp ett kontaktnät och för att underlätta arbetet med att öka brandsäkerheten för äldre.

⁴ Äldreförvaltningen, Swedenborgsgatan, lokal Fatburen för 70 personer

Kontaktpersonen på stadsdelsförvaltningen ska kunna vända sig till en särskilt utsedd kontaktperson på SSBF lokala distrikt, närmsta brandstation, med frågor som rör brandsäkerhet för att få råd och stöd. Syftet med att utse kontaktpersoner är att möjliggöra ett gott samarbete och för att minska antalet bränder hos äldre genom lokal samverkan. Frågan om kontaktpersoner bör utredas vidare.

2013

Uppdrag i budget 2013 innebär att samarbetet med SSBF fortsätter. Visionen är att arbetet med att öka brandsäkerheten för äldre ska medföra att antalet bränder minskar och att medarbetare inom äldreomsorgen får ökad medvetenhet om riskerna kring bränder hos äldre.

Arbetsmetoden som har tillämpats i projektet med nämnda utvecklingsmöjligheter är också applicerbar på andra såbara grupper, exempelvis personer med funktionsnedsättning och personer med missbruksproblem.